



Het Spectrum

Geeft kleur aan jouw wereld

Dyslexiebeleid CBS Het Spectrum

mei 2014 – mei 2017

Vastgesteld door MT: mei 2014
Vastgesteld door MR: juni 2014
Vastgesteld door team: mei 2014

Inhoud

1. Inleiding	Blz. 3
2. Dyslexie en Het Spectrum	Blz. 3
3. Wat is dyslexie?	Blz. 3
4. Oorzaken van dyslexie	Blz. 3
5. Gevolgen van dyslexie	Blz. 4
6. Zorg	Blz. 5
7. Signaleren van dyslexie	Blz. 6
8. Begeleiding leerling dyslexie	Blz. 7
9. Vergoedingen dyslexiezorg	Blz. 8
10. Samenwerking met ouders	Blz. 8
11. Overdracht aan het voortgezet onderwijs	Blz. 8
12. Informatiebronnen	Blz. 9
13. Bronvermelding	Blz. 9
14. Bijlage	Blz.10

1. Inleiding

Het Spectrum is van mening dat goed kunnen lezen een van de belangrijkste pijlers is voor schoolsucces. Daarom vinden wij het belangrijk om voor leerlingen met hardnekkige lees- en spellingproblemen een duidelijk beleid op papier te hebben. Dit beleid is een levend document en zal aangepast worden op het moment dat er nieuwe ontwikkelingen zijn op het gebied van lees- en spellingproblemen.

2. Het Spectrum

Het Spectrum biedt programmagericht onderwijs. Wij werken aan opbrengsten met als doel het maximale uit elke leerling te halen.

Het team van Het Spectrum begeleidt leerlingen in hun ontwikkeling op sociaal-emotioneel en cognitief gebied. Hierbij staan een goed pedagogisch klimaat en een veilige leeromgeving centraal. Het Spectrum is een school die georganiseerd is rond het leerstofjaarklassensysteem. Binnen deze opzet speelt adaptief onderwijs een grote rol, omdat wij zoveel mogelijk rekening houden met verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.

3. Wat is dyslexie?

De definitie van dyslexie is: 'een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren van het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau' (Steunpunt Dyslexie, 2014).

De hardnekkigheid van de leesproblemen is een belangrijke aanwijzing voor dyslexie. Dit is pas aan te tonen als de leesproblemen zijn gesignaleerd en aangepakt met behulp van het onderwijsprotocol leesproblemen en dyslexie. Wordt hiermee geen vooruitgang geboekt, dan noemt men dit didactische resistentie.

Van didactische resistentie is sprake als er systematisch een half jaar lang, tenminste driemaal per week twintig minuten, extra instructie is gegeven voor het technisch leren lezen door een leerkracht of remedial teacher. Dit komt voor bij 4% van de leerlingen (Steunpunt Dyslexie, 2014).

4. Oorzaken van dyslexie

De precieze oorzaak van dyslexie weten we nog niet helemaal, maar wel is duidelijk dat het zich afspeelt in de hersenen. Het lijkt erop dat het hersengebied waar klanken aan schrifttekens worden gekoppeld, te zwak is aangelegd of moeilijk bereikbaar is.

De klankcodes worden daardoor onvolledig of incorrect in de hersenen verwerkt en minder goed in het geheugen opgeslagen. Het gevolg is dat deze ook minder goed uit het geheugen zijn op te halen om gekoppeld te worden met het woordbeeld.

Duidelijk is dat mensen met dyslexie problemen hebben met de fonologische verwerking van taal en/of het snel benoemen van woorden.

Erfelijkheid

Het staat vast dat bij dyslexie sprake is van een erfelijke factor. Een leerling die één ouder heeft met dyslexie, heeft 40 tot 50% kans er ook aanleg voor te hebben. Bij twee dyslectische ouders ligt dit percentage rond de 80% (Steunpunt Dyslexie, 2014).

5. Gevolgen van dyslexie

De gevolgen van dyslexie spelen niet alleen op school, maar ook tijdens een studie of beroepsopleiding en later op de werkvloer. In de huidige maatschappij is dyslexie dan ook een serieuze handicap of belemmering.

Belemmeringen in het onderwijs

In het onderwijs moet veel gelezen en geschreven worden. Dit heeft ernstige gevolgen voor het volgen van onderwijs en belemmert leerlingen om hun capaciteiten te ontwikkelen. Veel leerlingen met dyslexie kiezen ook een onderwijsniveau dat lager is dan ze op grond van hun intelligentie aan kunnen.

Sociaal-emotionele problemen

Dyslexie kan het gevoel van eigenwaarde bij een leerling zwaar ondermijnen. Het kan tot frustraties leiden als de leerling voldoende intelligent is maar het technisch lezen niet onder de knie krijgt, terwijl het bij klasgenoten probleemloos lijkt te verlopen. Ook kunnen motivatieproblemen ontstaan waardoor leerlingen geen zin meer hebben om het lezen te blijven oefenen, terwijl zij juist extra oefening nodig hebben om een minimaal leesniveau te halen.

Vooroordelen

Dyslexie is geen luiheid van leerlingen, geen gebrek aan intelligentie en geen modeziekte die bedacht wordt door veeleisende ouders. Ook is dyslexie geen speciale gave. Al kunnen leerlingen met dyslexie net als andere leerlingen wel talenten hebben op andere gebieden. Het is dan de kunst die talenten een kans te geven.

Onzichtbare handicap

Dyslexie heeft niet alleen gevolgen voor het leren van de talen, maar ook voor vakken waar veel lezen bij te pas komt. Leerlingen met dyslexie moeten daar, in vergelijking met hun klasgenoten met eenzelfde intelligentie, onevenredig veel energie in steken. Het is daarom van belang bij alle vakken rekening te houden met de lees- en spellingsproblemen en niet alleen bij de taalvakken en zoveel mogelijk compenserende maatregelen te treffen (Steunpunt Dyslexie, 2014).

6. Zorg

Op Het Spectrum staan de onderwijsbehoeften van de kinderen centraal: Wat hebben zij nodig om de onderwijsdoelen te behalen? Het gaat om afstemming en wisselwerking tussen de leerling, de groep, de leerkracht en de ouders. Samenwerking tussen leerkrachten, leerlingen, ouders, interne en externe begeleiders is noodzakelijk om goed onderwijs te kunnen realiseren.

Zorgteam

Op elke school komen situaties voor, waarbij extra zorg voor kinderen (en in sommige gevallen voor ouders of gezinnen) gewenst is. De grootte van de school maakt het mogelijk een goed toegerust zorgteam samen te stellen.

Het zorgteam houdt zich bezig met de coördinatie, advisering en uitvoering van zorg op het gebied van leren (als het leren bijzonder voorspoedig gaat of juist veel extra aandacht verdient), sociaal-emotionele zaken (het welbevinden van het kind) en maatschappelijke zaken (opvoeding, hulpverlening in de breedste zin). Hierbij wordt gebruik gemaakt van individuele of groepshandelingsplannen. De groepsleerkracht blijft eindverantwoordelijk.

Ons zorgteam bestaat uit:

- Specialisten
- Intern begeleiders
- Teamteachers

Bijscholing en informatie

De taalspecialist zorgt er samen met de intern begeleiders voor dat het team op de hoogte blijft van ontwikkelingen op het gebied van dyslexie. Daarnaast is er informatie over dyslexie beschikbaar in de orthotheek voor leerkrachten, ouders en leerlingen.

Zorgniveaus

Door op verschillende niveaus in het continuüm van zorg effectief onderwijs te verzorgen, zorgt het Spectrum ervoor dat leerlingen verzekerd zijn van ondersteuning tijdens de hele schoolloopbaan, al dan niet met tijdelijke ondersteuning van een dyslexiebehandelaar wanneer er sprake is van dyslexie.

Het Spectrum werkt met verschillende zorgniveaus, te weten:

1. Verdiept arrangement
2. Basis arrangement
3. Intensief arrangement
4. Zeer intensief arrangement

Verdiept arrangement

De groepsleerkracht verdiept het lees en/of spellingonderwijs. Dit geldt met name voor de leerlingen die een A, of hoge B-score behalen. Hierbij worden de compacte of verdiepende leerlijnen van de reguliere methodes ingezet die het Spectrum hanteert (zie tabel 1).

Basis arrangement

De groepsleerkracht zorgt voor goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband met aandacht voor verschillen in onderwijsbehoeften. Hierbij worden de reguliere methodes ingezet die het Spectrum hanteert (zie tabel 1).

Intensief arrangement

De groepsleerkracht intensificeert het lees en/of spellingonderwijs door uitbreiding van instructie- en oefentijd. Dit geldt met name voor de leerlingen die scoren op een laag C, D- of E-niveau. Hierbij worden de reguliere methodes ingezet die het Spectrum hanteert (zie tabel 1).

Groep	Spelling	Technisch lezen
½	Schatkist, Fonemisch bewustzijn (CPS)	Schatkist
3	Veilig leren lezen	Veilig leren lezen
4-5	Taal actief	Estafette
6-8	Taal actief	SLS

Tabel 1: Reguliere methodes CBS het Spectrum

Zeer intensief arrangement

De groepsleerkracht gaat een stap verder met de intensivering van het lees- en/of spellingonderwijs door inzet van specifieke interventies. Dit geldt met name voor de leerlingen die scoren op E-niveau. Bij deze interventies kan een leesspecialist ingezet worden. Deze specialist kan van binnen de school komen of van buitenaf. Dit hangt af van de hulpvraag van de leerling. Deze hulpvraag wordt opgenomen in het handelingsplan dat geschreven wordt door de leerkracht en/of de internbegeleider.

Zorgmaterialen

Het Spectrum maakt gebruik van de volgende materialen bij het spellingsonderwijs en technisch lezen onderwijs (Zie tabel 2).

Spelling	Technisch lezen
<ul style="list-style-type: none"> • Spiekkaarten 'Mijn Spelling' • Taal Actief: speciale spelling begeleiding • Wishperphone 	<ul style="list-style-type: none"> • Estafette: vloeiend en vlot • Wordtrainer • Veilig Leren Lezen materialen • 'Eerst goed, dan vlot' • Whisperphone

Tabel 2: Zorgmaterialen CBS het Spectrum

7. Signaleren van dyslexie

In het proces van signalering van dyslexie wordt de eerste stap genomen door de groepsleerkracht. Deze signalering kan plaatsvinden op basis van het Leerlingvolgsysteem van Cito. Alle leerlingen van Het Spectrum maken meerdere toetsen per jaar, waarin de ontwikkeling of stagnatie van de vaardigheden zichtbaar wordt. Een overzicht van al deze toetsen en de toetsmomenten zijn te vinden in de bijlage: Toetskalender. (Masterplan Dyslexie en Expertisecentrum Nederlands, 2012)

Op het moment dat de groepsleerkracht (hardnekkige) spelling- en leesproblemen heeft gesignaleerd zal dit gemeld worden aan de intern begeleider.

De groepsleerkracht en internbegeleider zullen de zorg voor de leerling verplaatsen naar het intensieve arrangement. Mocht deze aanpak geen resultaat hebben dan zal de leerling in het zeer intensieve arrangement geplaatst worden. Ouders zullen hiervan op de hoogte worden gebracht d.m.v. een gesprek.

In het zeer intensieve arrangement wordt er een half jaar lang, één uur per week, extra instructie gegeven voor het technisch leren lezen. Als deze periode ten einde loopt zal worden geëvalueerd wat de opbrengsten waren van deze aanpak. Mocht nu blijken dat er geen sprake is geweest van vooruitgang dan is er sprake van didactische resistentie. In dit geval zullen de ouders weer uitgenodigd worden voor een gesprek. Zie hiervoor paragraaf 10: Samenwerking met ouders.

Signalen in groep 1 en 2

In de kleuterperiode kan wel al worden vastgesteld bij welke kinderen de ontwikkeling in geletterdheid dreigt te stagneren (zie bijlage Signalenlijst dyslexie groep ½ en BOSOS).

Signalen in groep 3

Leerlingen met leesproblemen in groep 3 kenmerken zich door problemen met het omzetten van een geschreven letterreeks in de corresponderende klankcode. Woorden worden vaak traag en/of fout gelezen.

De oorzaak hiervan ligt meestal in een zwak fonemisch bewustzijn of geringe letterkennis. Leerlingen die moeite hebben met lezen proberen hun problemen te ondervangen door vast te houden aan een spellende leesstrategie, een radende leesstrategie of een combinatie van beide strategieën (zie bijlage Signalenlijst dyslexie groep 3 en Veilig Leren Lezen).

Signalen in groep 4-8

Veel van de kenmerken en strategieën die genoemd zijn in groep 3 zie je ook terug bij leerlingen die zich in het proces van het voortgezet technisch lezen en spellen bevinden (groep 4-8) en moeite hebben met lezen en/of spellen. De problemen kunnen echter ernstiger worden. Er worden steeds hogere eisen gesteld aan de lees- en schrijfvaardigheid van leerlingen. (Masterplan Dyslexie en Expertisecentrum Nederlands, 2012)

Leesproblemen kunnen zorgen voor een laag leestempo bij andere vakken, zoals de zaakvakken waarbij veel gelezen moet worden. Bovendien heeft een traag leestempo gevolgen voor het leesbegrip. Spellingproblemen van leerlingen komen het best tot uiting in spontane schrijfproducten (zie bijlage Signalenlijst dyslexie groep 4-8).

Van didactische resistentie is sprake als er systematisch, aan de hand van het zeer intensieve arrangement, een half jaar lang één uur per week, extra instructie is gegeven voor het technisch leren lezen. Dit komt voor bij 4% van de leerlingen (Steunpunt Dyslexie, 2014).

8. Begeleiding leerling dyslexie

Op het moment dat er sprake is van dyslexie kunnen ouders, leerlingen en leerkrachten informatie over dyslexie inzien in de orthotheek. Deze informatie bestaat uit folders, boeken, en speciale leesboeken.

Dyslexie in de klas

Leerlingen die dyslexie hebben kunnen op verschillende manieren ondersteund worden. In de dyslexieverklaring van de leerling staat te lezen wat hij nodig heeft, dit zijn de zogenaamde onderwijsbehoeftes.

Afsprakenblad

Niet iedere leerling met dyslexie heeft behoefte aan de dezelfde aanpassingen. Per leerling zal er dan ook een 'Afsprakenblad dyslexie' worden aangemaakt. Deze lijst zal ieder leerjaar worden doorgegeven, waardoor er sprake is van een doorgaande lijn (Zie bijlage: Afsprakenblad dyslexie).

Ondersteunende leermaterialen

Naast afspraken als extra leestijd of een groter lettertype (Arial 12), zijn er ook de volgende ondersteunende leermaterialen beschikbaar:

- Spellingspiekboek (hierin staan belangrijke spellingregels)
- Zoeklichtboeken met cd.
- Voorgelezen schoolboeken (Dedicon, 2014)
- Boeken met grotere letters

9. Vergoedingen dyslexiezorg

Vanaf 2013 wordt dyslexiezorg voor alle kinderen in het basisonderwijs in de leeftijd van 7 tot en met 12 jaar vergoed. Het is van belang dat de vergoeding vóór de 13^e verjaardag wordt aangevraagd.

Besluit Zorgverzekering (2014)

1. Dyslexiezorg omvat zorg in verband met ernstige dyslexie aan kinderen van 7 jaar of ouder die basisonderwijs volgen bij de start van het traject onderzoek en behandeling.
2. In afwijking van 1. behoort dyslexiezorg niet tot de te verzekeren prestaties indien de zorg aanvangt op of na het bereiken van de dertienjarige leeftijd. (Steunpunt Dyslexie, 2014)

10. Samenwerking met ouders

Wij vinden de samenwerking tussen school en ouders erg belangrijk. Om dyslexie tijdig te kunnen signaleren wordt er tijdens de inschrijving gevraagd of er dyslexie in de familie voorkomt. (Masterplan Dyslexie en Expertisecentrum Nederlands, 2012)

Op het moment dat er sprake is van een vermoeden van dyslexie worden de ouders ingelicht en uitgenodigd voor een gesprek met de leerkracht en de intern begeleider.

Gesprek

Mocht er na het aanbieden van de hulp binnen de verschillende zorgniveaus een vermoeden zijn ontstaan van dyslexie, dan worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek. In dit gesprek komen de volgende punten aan bod:

1. Achtergrondinformatie (dyslexie in familie, achtergrond leerling enz.).
2. Verder informeren over achterstand na het doorlopen van het zeer intensieve arrangement.

3. Meer informatie geven over dyslexie (zie paragraaf 12: Informatiebronnen).
4. Handreikingen voor begeleiding thuis om de tijd tussen signalering en diagnostisering te overbruggen. (zie bijlage: Extra oefenen & tips voor thuis). Zodra er dyslexie is gediagnostiseerd zullen de handreikingen plaats maken voor het 'huiswerk' van de externe leesbegeleiding.
5. Adviseren met betrekking tot een externe leesbegeleiding (zie paragraaf 8: begeleiding leerling dyslexie: informatie orthotheek).

11. Overdracht aan het voortgezet onderwijs

Op het moment dat een dyslectische leerling doorstroomt naar het voortgezet onderwijs draagt het Spectrum de zorg voor overdracht van benodigde informatie over in het OverstapServiceOnderwijs-dossier (OSO). Daarin wordt aangegeven welke specifieke onderwijsbehoeften de leerling heeft en welke hulp tot dan toe is geboden. Ouders zijn verantwoordelijk voor het overdragen van de dyslexieverklaring aan het Voortgezet Onderwijs.

12. Informatiebronnen

Ouders en leerkrachten kunnen hun kennis over dyslexie vergroten door gebruik te maken van de volgende informatiebronnen.

Websites

- www.masterplandyslexie.nl
- www.leesletters.nl
- www.steunpuntdyslexie.nl
- www.taalonderwijs.nl/dyslexie
- www.onderwijzorgnederland.nl
- www.onderwijsadvies.nl
- www.kwaliteitsinstituutdyslexie.nl
- www.nrd.nu
- www.dedicon.nl

Literatuur

- Paternotte, A. (2009). *Houvast bij leesproblemen en dyslexie op de basisschool (Een leidraad voor ouders)*. Bilthoven: Balans/Steunpunt Dyslexie.
- Tom Braams (2009). *Kinderen met dyslexie; een gids voor ouders*. Amsterdam: Boom Uitgeverij.

Kinderboeken

- Schakel-reeks, uitgeverij Inktvis
- Kokkel-reeks, uitgeverij Inktvis
- www.yoleo.nl (Digitale boeken waarbij het lettertype en grootte aangepast kunnen worden.)
- www.superboek.nl (Digitale boeken die voorgelezen worden.)

13. Bronvermelding

- Dedicon. (2014). *Dedicon Educatief*. Opgeroepen op januari 2014, van <http://educatief.dedicon.nl/>
- examens, C. v. (2014). *Kandidaten met beperkingen*. Opgeroepen op januari 2014, van Examenblad: www.examenblad.nl
- Masterplan Dyslexie en Expertisecentrum Nederlands. (2012). *Leesproblemen en dyslexie in het basisonderwijs*. Nijmegen: Masterplan Dyslexie en Expertisecentrum Nederlands.
- Steunpunt Dyslexie. (2014). *Informatie over dyslexie*. Opgeroepen op januari 2014, van Steunpunt Dyslexie: www.steunpuntdyslexie.nl

Bijlage

- Toetskalender
- Signalenlijst dyslexie

- Afsprakenblad dyslexie
- Extra oefenen & tips voor thuis

Signaleringslijst dyslexie

Groep 1/2

Vaardigheid	Signaal
<i>Genetische factoren</i>	Er komt dyslexie in de familie voor.
<i>Spraak- en taalontwikkeling</i>	De leerling heeft bijvoorbeeld problemen met de uitspraak van bepaalde klanken, heeft moeite met het maken van goede zinnen en/of heeft een kleine woordenschat.
<i>Fonologisch en fonemisch bewustzijn</i>	De leerling heeft moeite met één of meer van de onderstaande activiteiten: <ul style="list-style-type: none"> • Auditieve analyse: het 'hakken' van gesproken woorden in kleinere stukjes (letters of lettergrepen). • Auditieve synthese: het 'plakken' van losse klanken of lettergrepen tot een gesproken woord. • Foneemmanipulatie: het verklanken van een woord als bepaalde klanken worden weggelaten of toegevoegd. Bijvoorbeeld: als we van het woord 'been' de /b/ weghalen, welk woord houden dan over? • Foneemidentificatie: het herkennen van een bepaalde klank in een woord. Bijvoorbeeld: op welk plaatje zie je een woord dat begint met de 'b' van 'boek'?
<i>Letterkennis</i>	De leerling heeft moeite met het onthouden van letter-klankkoppelingen.
<i>Benoemsnelheid</i>	De leerling heeft moeite met het zo goed en snel mogelijk benoemen van een reeks letters, kleuren of afgebeelde objecten.
<i>Nonwoord repetitie</i>	De leerling vindt het moeilijk om onzinwoorden correct na te zeggen.
<i>Overige</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Niet begrijpen van complexe vragen, terwijl ze het antwoord wel weten. • Moeite met het onthouden of ophalen van namen uit het geheugen. • Moeite met het ophalen van de dagen van de week. • Problemen met het ordenen van objecten. • Woordvindingsproblemen (het niet op woorden kunnen komen)

Bron: Leesproblemen en dyslexie in het basisonderwijs (2012)

Groep 3

Vaardigheid	Signaal
<i>Fonemisch</i>	• Analyseren van woorden ('hakken') in losse klanken verloopt traag en/of

<i>bewustzijn</i>	<p>foutief.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenvoegen van losse klanken tot een woord ('plakken') verloopt traag en/of foutief. • Aangeven van de positie van een klank in een woord lukt niet of verloopt moeizaam. • Hersynthetiseren van een woord als bepaalde klanken worden weggelaten of toegevoegd lukt niet of verloopt moeizaam.
<i>Letterkennis</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Letters worden traag en/of foutief benoemd
<i>Lezen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Woorden worden traag en/of fout gelezen. • Lang spellend lezen of vroeg radend lezen. • Lezen van teksten verloopt niet vloeiend.
<i>Spellen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Woorden worden traag en/of fout gespeld. • Kennis van spellingregels en -patronen wordt niet goed toegepast. • Schrijfactiviteiten worden moeizaam/traag uitgevoerd. • Spellingregels worden niet/moeizaam geautomatiseerd. • Fouten worden niet gecorrigeerd door de leerling zelf.

Groep 4-8

Vaardigheid	Signaal
<i>Lezen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Woorden worden traag en spellend gelezen. • Woorden worden radend gelezen. • Woorden worden fout gelezen (bijv. delen van woorden weglaten of woorden die hetzelfde klinken door elkaar halen). • Lezen van teksten verloopt niet vloeiend. • (Stil)lezen van teksten bij andere vakken verloopt traag. • Vermijdingsgedrag bij en/of een hekel aan hardop lezen.
<i>Spellen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Woorden worden fout gespeld: verkeerde klank-letterkoppelingen, weglaten, verwisselen of toevoegen van letters, medeklinkerreductie ('schr' wordt 'sch'), weglaten van lettergrepen, omdraaien van lettergrepen of -groepen et cetera. • Woorden worden traag gespeld. • Kennis van spellingregels en -patronen wordt niet goed toegepast. • Schrijfactiviteiten worden moeizaam/traag uitgevoerd. • Spellingregels worden niet/moeizaam in schrijfactiviteiten toegepast. • Fouten worden niet gecorrigeerd door de leerling zelf. • Geen inzicht in de opbouw van het spellingsysteem.
<i>Rekenen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Moeite met automatiseren, zoals het leren van de tafels.

Bron: Leesproblemen en dyslexie in het basisonderwijs (2012)

Formulier afspraken dyslexie (versie mei 2014)

.....heeft een dyslexieverklaring.

Daarvoor kunnen de volgende aanpassingen gelden op basisschool het Spectrum:
(kruis de gewenste aanpassingen aan)

Toetsen LVS cito

DMT/ AVI

Bij deze toetsen worden geen aanpassingen gedaan, zij worden volgens de reguliere toetsprocedure afgenomen.

Rekenen

- Extra tijd: maximaal 1/3e van de taaktijd
- Digitale versie, waarbij de tekst wordt voorgelezen.

Spelling

- Vergroting: spellingsboekje wordt afgedrukt op A3-formaat
- Extra tijd: maximaal 1/3e van de taaktijd
- Digitale versie, waarbij de tekst wordt voorgelezen.
- Keuze van de leerkracht om na startmodule, makkelijker vervolg te kiezen ongeacht score.

Begrijpend lezen

- Extra tijd: maximaal 1/3e van de taaktijd
- Digitale versie, waarbij niet wordt voorgelezen.
- Leerling mag tekst zelf 2x lezen. (dus niet voorlezen door leerkracht of andere leerling)
- Alternatieve toets afnemen voor begrijpend lezen: "Begrijpend luisteren"

Woordenschat

- Vergroting: woordenschatboekje wordt afgedrukt op A3-formaat
- Extra tijd: maximaal 1/3e van de taaktijd
- Digitale versie, wordt voorgelezen.

Entree- en eindtoets

- Vergroting: wordt afgedrukt op A3-formaat
- Extra tijd: maximaal 1/3e van de taaktijd
- Digitale versie
- De leerling krijgt, indien wenselijk, de Entreetoets en de Eindtoets op resp. cd, de teksten kunnen ze dan zelf luisteren en meelesen. Voorlezen is niet toegestaan.

Methodegebondentoetsen

Rekenen, taal, spelling, woordenschat, begrijpend lezen, wereldoriëntatie

- Vergroting: toets wordt afgedrukt op A3-formaat
- Extra tijd: maximaal 1/3e van de toetstijd
- Als leerlingen moeite hebben om iets te lezen mogen ze hulp vragen aan de leerkracht. De hulp beperkt zich tot het voorlezen van de opdracht.
- Indien wenselijk en mogelijk wordt een toets mondeling afgenomen, hiervan komt wel een aantekening op het rapport te staan.
- Spellingsdictees mogen op de computer worden getypt, hierbij staat de spellingcontrole uit. Van deze werkwijze komt een aantekening op het rapport te staan.
- Spellingfouten tellen bij toetsen niet als fout (m.u.v. taaltoetsen waarbij het gaat om spellingvaardigheden)

Overige afspraken (tijdens de lessen)

- Lees/spellingtijd wordt uitgebreid (eventueel eigen luisterboeken of spelling op de computer).
- Maakt bij de vakken van wereldoriëntatie wordt er gebruik gemaakt van Dedicon.
- Het schrijven van verhalen, spreekbeurten e.d. mag op de computer gebeuren (gebruik hierbij de spellingcontrole of stippencorrectie).
- Om spelling en lezen extra te oefenen wordt gebruik gemaakt van Flits 3 en Leesversneller.
- De leerling krijgt extra leestijd voor bijvoorbeeld zaakvakteksten.
- De schrijftaak wordt verlicht (minder pagina's in meer tijd).
- Het aantal oefeningen wordt, indien wenselijk, beperkt (ook minder oefeningen als huiswerk).
- De leerling mag alle beschikbare hulpmiddelen gebruiken die leiden tot minder spellingfouten: woordenboek, regelkaart, tekstverwerker met spellingcontrole, etc.
- Ouders worden door extra oudergesprekken, indien nodig, op de hoogte gehouden van de vorderingen.
- Andere afspraken, te weten:

.....
.....
.....

Datum:

Handtekening voor gezien afsprakenblad:

Ouder(s):

Leerkracht:

.....

.....

Extra oefenen & tips voor thuis

Kinderen met dyslexie hebben veel extra oefening nodig om een minimaal technisch leesniveau te bereiken waar ze verder mee kunnen komen in het onderwijs. Dat betekent dus veel en vaak oefenen met lezen. U kunt uw kind daarbij helpen door veel voor te lezen en samen te lezen.

Effectieve hulp (groep 3)

Volgens het protocol is de hulp van ouders het meest effectief als:

- U regelmatig extra oefent met uw kind. Liever vier keer in de week 10 à 15 minuten met volle aandacht lezen, dan één keer per week een uur om snel het boek uit te lezen.
- U probeert zoveel mogelijk aan te sluiten bij wat er op school gebeurt. Bijvoorbeeld door boekjes op hetzelfde AVI-niveau te lezen. Leerkrachten kunnen ook boekjes meegeven die u thuis samen kunt lezen.
- De extra hulp altijd op een leuke en ontspannen manier gebeurt, zodat het kind gemotiveerd blijft.
- Het kind zelf meedenkt over de extra oefeningen. Bijvoorbeeld door samen naar de bibliotheek te gaan om nieuwe boeken uit te kiezen.
- Er voldoende afwisseling is in de oefeningen, bijvoorbeeld door af en toe stripboeken, dichtbundels, korte verhalen en informatieve boeken te kiezen.

Omgaan met leesfouten (groep 3)

Geadviseerd wordt om leesfouten niet voortdurend te corrigeren, omdat een kind daardoor ontmoedigd kan raken. In het protocol staat voor leerkrachten een schema voor het omgaan met leesfouten. Dit komt neer op eerst even wachten (ongeveer 5 seconden), als een kind bij een woord aarzelt. Komt het kind er niet uit, dan zegt u het woord voor en herhaalt u samen het woord of de zin nog een keer hardop.

Als een kind een woord of zin fout leest, wacht u tot het einde van de zin en geeft dan een aanwijzing door te zeggen: "Kijk nog eens naar dit woord". Vervolgens wacht u weer even. Komt het kind er niet uit, dan leest u het woord of de zin weer voor en herhaalt u dit samen nog een keer hardop. Complimenten mogen niet uitblijven!

Het komt er op neer dat u probeert bij het samen lezen leesfouten te corrigeren.

Verder kunt u in overleg met de leerkracht, remedial teacher of leesspecialist, thuis ook andere oefeningen doen.

Lezen en spellen

- www.beetjespellen.nl: voor kinderen die net beginnen met spellen en kinderen die dyslexie hebben.
- Op de website Ezelsbruggetjes veel voorbeelden van ezelsbruggetjes.
- Wist u dat een kind met 15 minuten per dag voorlezen 1000 nieuwe woorden per jaar leert?
- [Pelle puzzelt](#), gratis game-app voor kinderen van 8-11 jaar waarmee ze kunnen oefenen met lezen en spelen met taal.
- Leuke spelletjes voor oefenen van alle vakken: [Spelletjesplein](#).
- Tijdens de vakantie, maar ook gedurende het schooljaar, kunt u uw kind helpen door de klas steeds één les voor te blijven. Dit wordt preteaching genoemd. Door deze voorsprong zal uw kind met meer vertrouwen naar school gaan, omdat het weet wat er gaat gebeuren. Daarnaast blijft het voordeel van het herhalen gehandhaafd.
- Voor leerlingen met dyslexie is het leren van rijtjes en woordjes erg moeilijk. Het leren kan makkelijker gaan door bijvoorbeeld ergens een liedje van te maken of oefenstof in beelden of schema's vast te leggen.
- *Ik woon in een koek* is een boekje met korte fantasierijke en grappige verhalen, aangevuld met kleurrijke tekeningen. Het is speciaal geschreven voor kinderen met een

leesprobleem, en maakt gebruik van slimme trucjes en handige leermethoden om kinderen meer zelfvertrouwen te geven en makkelijker te leren lezen. Het is geschreven door Annemarie Jongbloed.

- Om woorden op te zoeken: www.vandale.nl
- [HuiswerkWeb](#): een website met veel materiaal voor kinderen van de basisschool. Met werkbladen en spelletjes voor rekenen, taal, leren lezen, schrijven en wereldoriëntatie om uit te printen.
- [Onlineklas](#): Oefenen met taal, rekenen en topografie.
- [Woordkasteel](#): educatieve software voor het basisonderwijs.
- Braams&partners heeft opzoekboekjes voor rekenen, wiskunde en spelling.
- [Leesfeest.nl](#): Lezen is niet altijd een feest voor kinderen met dyslexie. Op de website Leesfeest worden kinderen enthousiast gemaakt om te gaan lezen. Er staan recensies op, columns van schrijvers, biografieën, achtergrondverhalen, interviews, nieuwsberichten, voorpublicaties en wedstrijden.
- [Lees me voor](#): Op deze website kun je samen met de kinderen voorleesverhalen lezen. Schrijvers en tekenaars uit het hele land hebben hun talenten gebundeld om voorleesverhaaltjes te maken.
- Vanaf de zomer van 2011 zijn bij [Dedicon](#) Avi-boekjes op daisy-cd te bestellen. Alleen Avi-boekjes die bij een leesmethode in het basisonderwijs horen worden geproduceerd. Kinderboeken die niet bij een leesmethode horen komen niet in de collectie. Ook Avi-boekjes waarvan de uitgevers zelf audio-cd's leveren worden niet gemaakt.
- Om kinderen tot lezen te stimuleren is voor kinderen in de basisschoolleeftijd de site www.gratiskinderboek.nl ontwikkeld. De verhalen zijn in een prettig leesbaar lettertype te downloaden en geordend naar leeftijd en Avi-niveau (oud).
- [ICT workshops](#) is een website met verschillende taaloefeningen, gericht op kinderen met dyslexie.
- [Abc van de Nederlandse taal](#) is een website met de regels over spelling en grammatica van de Nederlands taal.
- [Leesmonitor](#): over de invloed van voorlezen.
- Met [Robotekst](#) is het mogelijk om een pdf-bestand in vier stappen om te zetten in een leesbaar document. U ontvangt via e-mail het keurig opgemaakte bestand. Robotekst is gratis te gebruiken en ontwikkeld door Bartiméus en Dedicon Educatief.
- Spelling in beeld is een app, gebaseerd op de gelijknamige schoolmethode. Met de app kun je werken aan het verbeteren van je spelling. De app is voor iOS en Android-toestellen en is geschikt voor zowel kinderen als volwassenen. Er is een beperkte gratis versie en een betaalde versie.
- Een iPad kan zo ingesteld worden dat het mogelijk is om teksten te laten uitspreken.
- Het kinderboek 'De koning van Katoren' van Jan Terlouw is opnieuw uitgebracht in het lettertype 'dyslexie', wat voor sommige kinderen met dyslexie makkelijker leest.
- In sommige versies van Word kan geschreven tekst omgezet worden in gesproken tekst. Lees meer op de website van [Dedicon](#).
- Het [Makkelijk Lezen Plein](#) helpt om weer leesplezier te krijgen.
- Vind een leuk kinderboek op [Kinderboekentips](#).
- Op [gratis kinderboek](#) is speciaal voor kinderen met dyslexie gratis een boek te downloaden in het lettertype dyslexie. Het boek heet 'Kleine Joe' en is geschreven voor de leeftijd 10 t/m 12 jaar.
- [Mevrouw Kinderboek](#) Website die inspireert tot het lezen en voorlezen van kinderboeken.
- [Superboek](#) Website van de Stichting Aangepast Lezen met voorleesboeken in verschillende niveaus.

Organisatie/planning

- *Fences* is een gratis programma dat het bureaublad op de computer in vakjes indeelt, waarbinnen uw kind de iconen kan ordenen. De vakjes kunnen een naam krijgen.

Hierdoor kan de leerling snel documenten of programma's vinden. Op de website van *Let op* staat een korte werkwijzer.

- Op de website *Leren is een makkie* staan talrijke praktische tips om op de beste manier te leren. Bijvoorbeeld *Goed gedoseerd* en *Hoe bedwing ik paniek*.
- Kinderen zelfstandig leren werken kan met *de kleurenklok*.
- Dagritme kaarten kunnen gebruikt worden om structuur in de dag aan te brengen.

Motivatie en concentratie

- Heeft uw kind een doel: wat wil het later gaan doen? Praat daar eens over.
- Een goede verstandhouding is belangrijk. Zorg voor een goede sfeer en voorkom te veel druk.
- Studeer niet met een lege maag, maar ook niet vlak na het eten.
- Neem geen snacks en drinken met veel suiker. Ze geven een korte oppepper maar daarna slaat de vermoeidheid nog harder toe.
- Zorg voor voldoende frisse lucht.
- Laat uw kind veel water drinken.
- Regelmatig bewegen is ook goed voor hersenen.
- De bibliotheek kan de perfecte plek zijn om huiswerk te maken.